

TÜRKİYE-MOLDOVA HÜKÜMETLERARASI KARMA EKONOMİK KOMİSYONU YEDİNCİ DÖNEM TOPLANTISI PROTOKOLÜ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti arasında 14 Şubat 1994 tarihinde imzalanan Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının IX. Maddesi uyarınca kurulan Türkiye-Moldova Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu'nun (bundan sonra "Komisyon" olarak anılacaktır.) Yedinci Dönem Toplantısı, 5-7 Kasım 2013 tarihlerinde Kişinev'de yapılmıştır.

Toplantılarda Türk Heyetine Gümrük ve Ticaret Bakanı Hayati YAZICI, Moldova Heyetine ise Başbakan Yardımcısı ve Ekonomi Bakanı Valeriu LAZAR başkanlık etmişlerdir.

Her iki ülke heyet listeleri, Ek-I ve Ek-II'de yer almaktadır.

Taraflar, 15 Aralık 2011 tarihinde imzalanan Türkiye-Moldova Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu Altıncı Dönem Toplantısı Protokolü'nün uygulanmasına ilişkin gelişmeleri ve iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin mevcut durumunu gözden geçirmişler ve söz konusu Protokol'de yer alan kararların, düzenli bir şekilde hayata geçirildiğini memnuniyetle not etmişlerdir. Taraflar ayrıca, ülkelerindeki ekonomik gelişmeler hakkında bilgi vermişler ve ekonomik işbirliğinin ve ticari ilişkilerin daha da artırılması konusunda görüş alışverişinde bulunmuşlardır.

Komisyon'un Yedinci Dönem Toplantısı, ikili ilişkilerin çeşitli ekonomik sektörlerde daha da geliştirilmesi için etkin kararların alınmasına ve imkânların araştırılmasına yönelik her iki ülkenin kararlılığını ve arzusunu yansıtan karşılıklı anlayış ve samimiyet atmosferinde yürütülmüştür.

Taraflar toplantı gündemini belirleyerek aşağıdaki hususlarda mutabakata varmışlardır.

1. TİCARİ VE EKONOMİK İŞBİRLİĞİ

1.1. Taraflar, devlet başkanları tarafından belirlenen, karşılıklı ticaret hacminin 2015 yılına kadar 1 milyar dolara çıkarılması hedefi doğrultusunda, ikili ticaret hacminin dengeli şekilde artırılmasının ve çeşitlendirilmesinin, potansiyel vadeden alanlarda yatırımların artırılmasının ve işbirliğinin geliştirilmesinin önemini vurgulamışlardır.

1.2. Taraflar, Serbest Ticaret Anlaşması müzakerelerinin tamamlanmasından duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir. Bu çerçevede, bahse konu Anlaşma'nın 2013 yılı sonundan önce imzalanması hususunda anlaşmışlar ve imza sürecine hazırlık amacıyla iki ülke teknik heyetlerinin 2013 yılı Kasım ayında bir araya gelmesi üzerinde mutabık kalmışlardır.

TÜRK TARAFI TASLAĞI

1.3. Taraflar, ticari ilişkilerin geliştirilmesinde, tanıtım faaliyetlerinin ve iş çevreleri arasındaki temasların önemli rol oynadığını belirterek, her iki ülkede düzenlenen uluslararası fuarlara Türk ve Moldovalı firmaların katılımının artmasının, önümüzdeki dönemde ikili ticaret hacmindeki gelişmenin devamına önemli katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir.

1.4. Taraflar, düzenlenecek ticaret ve alım heyetleri programları ile iki ülke iş çevrelerinin fuar ve forumlara katılımının sağlanması hususunda, muhatap özel sektör çatı kuruluşları arasındaki işbirliğinin devam etmesinin önemini vurgulamışlardır.

1.5. Taraflar, karşılıklı ticaret olanaklarını artırmak üzere, mal ticaretinin yanı sıra, hizmetler alanında da özellikle sağlık turizmi, film ve eğitim sektörlerinde ticari ilişkilerin geliştirilmesine yönelik aktif çaba gösterme konusunda mutabakat sağlamışlardır. Bu çerçevede taraflar, bahsi geçen sektörlerde daha yüksek ticaret hacmine ulaşmak üzere ortak girişimler başlatma konusunda istekli olduklarını beyan etmişlerdir.

1.6. Türk tarafı, Türk firmalarınca Moldova'ya gerçekleştirilecek Türk mal ve hizmet ihracatına, Türk Eximbank tarafından devlet garantisi altında veya analizi yapılarak muteber bulunan bankalara açılacak krediler ile ticari koşullarda finansman desteği sağlanabileceğini belirterek söz konusu desteğin Bankanın bağlı olduğu kurallar ve mevcut uygulamalar doğrultusunda verilebileceğini bildirmiştir.

1.7. Taraflar, Moldova'da hali hazırda iş yapan ve yatırım yapmak isteyen Türk firmalarının finans problemlerini çözmek için Türk Bankalarının Moldova'da şube açmaları ve Türk firmalarına fon sağlamaları konusunda Türkiye Moldova İş Konseyi'nin çalışmalar yapması hususunda anlaşmışlardır.

1.8. Taraflar, her iki ülkede başta enerji, sağlık hizmetleri, ulaşım altyapısı ve belediye hizmetleri alanlarında olmak üzere kamu-özel sektör işbirliği projelerinde firmalarının yer alması için gerekli desteği vereceklerini ifade etmişlerdir.

1.9. Taraflar, karşılıklı ticaretin daha da geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi amacıyla, iki ülke özel sektör çatı kuruluşları arasında bilgi ve tecrübe değişimi ile işbirliğine devam edilmesi; ayrıca, Moldova Cumhuriyeti Ticaret ve Sanayi Odasının Gökoğuz Yeri Özerk Bölgesi Şubesi ile Türkiye'deki özel sektör çatı kuruluşları arasındaki temas ve işbirliğinin güçlendirilmesi hususlarında anlaşmaya varmışlardır.

1.10. Taraflar, Türk iş çevrelerinin, Gökoğuz Yeri Özerk Bölgesi'nde "Valkaneş Üretim Parkı" Serbest Girişimcilik Bölgesinde ve Moldova Cumhuriyeti'nin diğer serbest bölgelerinde yatırım yapmalarının teşviki amacıyla gösterilen gayreti takdirle not etmişlerdir.

1.11. Taraflar, Gökoğuz Yeri Özerk Bölgesi de dâhil olmak üzere, Moldova Cumhuriyeti'nin mülkiyetinde olan sanayi işletmelerinin özelleştirilmesi sürecine, Türk firmalarının katılımının teşvik edilmesi hususunda mutabık kalmışlardır.

2. YATIRIM ALANINDA İŞBİRLİĞİ

2.1. Taraflar, serbest bölgelerin, ekonomik büyüme, doğrudan yabancı yatırımlar ve ihracatın desteklenmesi ve istihdam yaratmadaki önemini dikkate alarak, iki ülke yatırım ortamı ve serbest bölgelere ilişkin bilgi ve tecrübe paylaşımı yoluyla ikili işbirliğinin tesis edilmesi ile Türk ve Moldova firmalarının, serbest bölgeler de dâhil olmak üzere, yatırımlarının karşılıklı olarak desteklenmesinin önemini bir kez daha vurgulamışlardır.

2.2. Taraflar, 14.02.1994 tarihinde imzalanan "Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması"nın yenilenmesine yönelik müzakerelere başlamak hususunda mutabık kalmışlardır.

2.3. Taraflar, ülkelerinde bulunan yatırım olanaklarına ilişkin iki ülke iş dünyasının bilgilendirilmesini teminen Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı ile Moldova'da bu alanda faaliyet gösteren kuruluş arasında işbirliğinin geliştirilmesi ve bu çerçevede bir mutabakat zaptı imzalanması hususunda anlaşmışlardır.

3. MÜTEAHHİTLİK VE TEKNİK MÜŞAVİRLİK HİZMETLERİ ALANINDA İŞBİRLİĞİ

Taraflar, iki ülke arasında müteahhitlik ve teknik müşavirlik hizmetleri sektörlerinde mevcut işbirliğine verdikleri önemin altını çizmişler ve ilgili sektörlerde kurumsal bir işbirliği mekanizması oluşturulmasına ilişkin 6.Dönem KEK Toplantısında Türk tarafınca tevdi edilen protokol taslağının imzalanmış olmasından duydukları memnuniyeti ifade etmişlerdir.

4. ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK ALANINDA İŞBİRLİĞİ

4.1. Taraflar, kentsel yaşam standartlarının iyileştirilmesine yönelik olarak, sosyal nitelikli toplu konut yapımı ve yenileme projelerinin geliştirilmesi; modern yapıım teknolojileri ve yapı malzemeleri; proje yönetimi ve kalite kontrolü ile sosyal konutlar için uygun finansman programlarının hazırlanması alanlarındaki uzmanlık bilgilerinin teatisi ile Türk tarafının güvenli ve nitelikli yapı projelendirilmesi alanındaki uzmanlığından faydalanılması hususunda mutabık kalmışlardır.

4.2. Taraflar, aralarında sözkonusu alanda mevcut işbirliğini geliştirmeyi teminen aşağıdaki alanlarda ortak çalışmalar yapmak üzere anlaşmışlardır.

- Yapı malzemeleri konusunda AR-GE ve Kurumsal Projelerde işbirliğinin geliştirilmesi
- Laboravuar Teknikleri konusunda ortak çalışma grubu oluşturarak gerek eğitim gerekse uygulama projelerinde çalışılması
- Yapı malzemeleri belgelendirme konusunda işbirliğine gidilmesi
- Yapı malzemeleri piyasa gözetimi denetimi konusunda karşılıklı işbirliğinde bulunulması
- İnşaat atıkları, belediye atıkları, tehlikeli atıklar, özel atıklar, tıbbi atıklar, ambalaj atıkları, tehlikesiz atıklar ve maden atıklarının değerlendirilmesi ve geri dönüştürülmesine ilişkin bilgi paylaşımında bulunulması.

4.3. Taraflar, çevre koruma alanında işbirliğinin geliştirilmesini teminen 1 Kasım 2012 tarihinde Ankara'da "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Çevre Alanında Mutabakat Zaptı"nın imzalanmış olmasından duydukları memnuniyeti ifade etmişlerdir.

5. BİLİM SANAYİ VE TEKNOLOJİ ALANINDA İŞBİRLİĞİ

5.1. Sanayi

Türk tarafı, ülkemizdeki organize sanayi bölgeleri ve sanayi sitesi uygulamaları ile verimlilik ve sürdürülebilir üretim konularında işbirliği, karşılıklı bilgi ve tecrübe paylaşımı yapılabileceği hususlarını ifade etmiştir.

5.2 Bilim ve Teknoloji

Türk tarafı, aşağıdaki alanlarda mevcut işbirliğinin derinleştirilmesinin önemini vurgulamıştır.

- Ar-Ge teşvikleri, inovasyon programları ve desteklerine ilişkin bilgi ve deneyimin paylaşılması,
- Her iki ülkedeki Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ve üniversiteler arasında bilgi ve deneyimlerin paylaşımı,
- Girişimcilik eğitime ilişkin bilgi paylaşımı, uzman değişimi ve karşılıklı çalışma ziyaretlerinin düzenlenmesi,
- Her iki ülkede düzenlenen önemli uluslararası konferanslar ve ekonomik seminerlerin karşılıklı olarak duyurulması

5.3. KOBİ'ler

Türkiye'de KOBİ'lere yönelik devlet politikaların yürütülmesinden sorumlu kurum olan Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi (KOSGEB) Başkanlığı; ülkelerin ekonomilerinin büyümesinde KOBİ'lerin büyük önem taşıdığını vurgulayarak, Türkiye ve Moldova arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin gelişimine katkı sağlamak amacı ile kurumsal altyapının geliştirilmesi, KOBİ politikalarının değerlendirilmesi, KOBİ'ler arası işbirliğinin teşvik edilmesi konuları kapsamında Moldova'nın ilgili kurumları ile yapıcı ve verimli işbirliğine hazır olduğunu beyan etmiştir.

5.4. Standardizasyon, Metroloji, Uygunluk Değerlendirmesi Ve Akreditasyon

5.4.1. Taraflar, standardizasyon, metroloji, uygunluk değerlendirilmesi ve akreditasyon alanlarındaki mevcut verimli işbirliğinden duydukları memnuniyeti belirterek, söz konusu alanlardaki işbirliğinin daha da geliştirilmesinin önemine işaret etmişlerdir.

5.4.2. Taraflar, standardizasyon alanında Bölgelerarası Standardizasyon Birliği (BASB) bünyesinde Türk Standardları Enstitüsü (TSE) ile Moldova Ulusal Standardizasyon Enstitüsü (INS) arasında yapılan işbirliğinden duyulan memnuniyeti dile getirmişler ve Uluslararası Standardizasyon Örgütü (ISO), Uluslararası Elektroteknik Komisyonu (IEC) ve benzeri uluslararası platformlar bünyesinde birbirlerine destek vermek konusunda mutabık kalmışlardır. Taraflar ayrıca TSE ve ilgili Moldova Kuruluşu arasında standardizasyon alanında mevcut işbirliği protokolünü güncellemek üzere gerekli çalışmaların sonuçlandırılması konusunda anlaşmışlardır.

TÜRK TARAFI TASLAĞI

5.4.3. Taraflar, uygunluk değerlendirmesi alanında TSE ile INS arasındaki mevcut işbirliği protokolünü güncellemek üzere gerekli çalışmalara başlamak konusunda mutabık kalmışlardır.

5.4.4. Türk tarafı, Türk Akreditasyon Kurumu'nun (TÜRKAK), akreditasyon alanında, her iki tarafa da fayda sağlayacak şekilde işbirliğini tesis etmek ve TÜRKAK'ın sahip olduğu statü, tecrübe ve teknik kabiliyetlerden azami şekilde istifade edilerek Moldova akreditasyon sisteminin gelişimine katkı sağlamak amacıyla, talep gelmesi halinde Moldova Akreditasyon Kuruluşu'na (CAECP) destek verebileceğini belirtmiştir.

5.4.5. Taraflar, metroloji alanında Moldova Ulusal Metroloji Enstitüsü (INM) ile Türk tarafı Ulusal Metroloji Enstitüsü (UME) arasında imzalanana Mutabakat Zaptı ve bu kapsamda UME tarafından sağlanan eğitim ve kalibrasyon hizmetlerinden duyulan memnuniyetlerini ifade etmişlerdir.

6. ENFORMASYON ALANINDA İŞBİRLİĞİ

6.1. Taraflar, e-devlet alanında tecrübe teatisi yapılması ve işbirliği imkânlarının geliştirilmesi hususunda mutabık kalmışlardır.

6.2. Türk Tarafı, Gökoğuz Yeri Özerk Bölgesi de dâhil olmak üzere, Moldovalı gazetecilerin Türk basın-yayın kuruluşlarında staj yapmaları ve ortak seminer ve konferanslar düzenlenmesi imkânlarının, ilgili kuruluş ve firmaları kapsamında sürdürülebileceğini beyan etmiştir.

6.3. Taraflar, Gökoğuz Yeri Özerk Bölgesi de dâhil olmak üzere, Moldova yazılı ve elektronik basın-yayın araçlarının modernizasyonu ve teknik donanımının yenilenmesi, ayrıca Gökoğuz Yeri Özerk Bölgesi'nde modern basın yayın altyapısının kurulmasına ilişkin teknik işbirliğinin artırılarak devam etmesinin önemine işaret etmişlerdir.

6.4. Taraflar, elektronik iletişim alanlarında ortak projeler gerçekleştirilmesine devam edilmesinin gerekliliğine vurgu yapmışlardır.

6.5. Taraflar, ülkelerinin kamu iletişim ofisleri, haber ajansları, basın kuruluşları, radyo ve televizyon kurumları, gazete ve süreli yayıncıları ile gazetecileri, muhabirleri ve habercileri arasındaki istişarc ve işbirliğini destekleyeceklerini bildirmişlerdir.

6.6. Taraflar, iki ülkenin mevcut ekonomik, siyasi, kültürel ve sosyal açıdan birbirlerini daha yakından tanımaları ve medya alanında görüş ve tecrübe alışverişinde bulunmaları amacıyla, basın ve medya dünyasından temsilcilerin karşılıklı ziyaretlerini teşvik edeceklerini beyan etmişlerdir.

7. ULAŞTIRMA ALANINDA İŞBİRLİĞİ**7.1. Hava ulaştırması alanında işbirliği**

7.1.1. Türk Tarafı, Türkiye Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından Moldova Sivil Havacılık Otoritesine gönderilmiş bulunan Hava Ulaştırma Anlaşması taslağına yanıt beklediğini dile getirmiştir.

TÜRK TARAFI TASLAĞI

7.1.2. Taraflar, hava ulaştırma alanında işbirliğinin derinleştirilmesi ve 2013 yılı Kasım ayının ilk iki haftası içerisinde iki ülke sivil havacılık kurumları arasında, hava ulaştırması konularında görüşmeler gerçekleştirilmesi hususunda mutabık kalmıştır.

7.2. Karayolu ulaştırması alanında işbirliği

7.2.1. Taraflar, yürürlükteki ikili anlaşma çerçevesinde, yolcu ve yük taşımacılığı alanındaki mevcut ilişkilerin daha da geliştirilmesine yönelik çaba göstermeye hazır olduklarını belirtmişlerdir.

7.2.2. Taraflar, 8-9 Kasım 2012 tarihlerinde Kişinev'de düzenlenen, Türkiye-Moldova Kara Ulaştırması Karma Komisyonu toplantısı sonuçlarını memnuniyetle not etmişlerdir.

7.3. Demiryolu ve Deniz Ulaştırması Alanında İşbirliği

7.3.1. Türk tarafı, TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü Bağlı Ortaklıkları vasıtası ile demiryolu alanında çeken çekilen araçların bakım, onarım ve imalatının yanı sıra, demiryolu personelinin teknik ve idari eğitimi konularında işbirliğine hazır olduğunu ifade etmiştir.

7.3.2. Taraflar, deniz ticaretini arttırmak için en kısa sürede denizcilik alanında bir işbirliği muhtırası imzalanması konusunda mutabık kalmışlardır.

8. ENERJİ ALANINDA İŞBİRLİĞİ

8.1. Taraflar, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesi ile bu alanda karşılıklı yatırımların teşvik edilmesine yönelik hususlarda işbirliği imkânlarını görüşmüşlerdir.

8.2. Taraflar, her iki ülkenin maden potansiyellerinin araştırılmasına, arama, üretim ve kazanım teknolojilerine yönelik olarak, müşterek uzman görüşleri ile karşılıklı saptanacak konularda ortak projeler geliştirilmesi hususunda mutabık kalmışlardır.

8.3. Taraflar, jeolojik araştırmalar, uzaktan algılama ve coğrafi bilgi sistemleri uygulamaları konularında işbirliği imkânlarının araştırılması ve eğitim programları düzenlenmesi konularında anlaşmaya varmışlardır.

9. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK ALANINDA İŞBİRLİĞİ

Taraflar, çalışanları ve işadamlarına ait çalışma ve sosyal güvenlik alanındaki hakların karşılıklı olarak her iki ülkede korunmasının aralarındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin hedeflenen seviyeye ulaştırılmasında önemli bir rol oynadığının altını çizmiştir. Bu çerçevede, "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Çalışma, İstihdam ve Sosyal Güvenlik Alanlarında İşbirliği Anlaşması"nın en kısa sürede imzalanmasını teminen ilk müzakerelerin gerçekleştirilmiş olmasından büyük memnuniyet duyduklarını ifade etmişlerdir.

10. TEKNİK YARDIM ALANINDA İŞBİRLİĞİ

Taraflar, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ile Moldova Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı arasında ekonomik ve sosyal işbirliğini geliştirmek amacıyla 19 Ekim 2004 tarihinde imzalanan Mutabakat Zaptı'na istinaden yürütülen teknik işbirliğinin önemini bir kez daha vurgulamış ve söz konusu Mutabakat Zaptı çerçevesinde proje ve faaliyetlerin gerçekleştirilmeye devam edileceğini ifade etmişlerdir.

11. İSTATİSTİK ALANINDA İŞBİRLİĞİ

Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti ile Moldova Cumhuriyeti İstatistik Kuruluşları arasında devam etmekte olan işbirliğinin, Moldova Cumhuriyeti İstatistik Ofisi'nin talepleri doğrultusunda, Türkiye İstatistik Kurumu'nun çalışma programına uygun olarak ve Türk İşbirliği Kalkınma Ajansı Başkanlığı'nın mali desteği ile yürütülmesi hususunda anlaşmışlardır.

12. TARIM ALANINDA İŞBİRLİĞİ

12.1. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Moldova Tarım ve Gıda Sanayi Bakanlığı arasında son yıllarda gerçekleştirilen yakın işbirliğinden memnun olduklarını ve tarım alanında işbirliğinin sürdürülmesini temenni ettiklerini belirtmişlerdir.

12.2. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Moldova Tarım ve Gıda Sanayi Bakanlığı arasında 6.03.2013 tarihinde Ankara'da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti ve Moldova Cumhuriyeti Tarım Yürütme Komitesi I. Dönem Toplantı Tutanağı'nda yer alan;

- Bitkisel Üretim ve Bitki Koruma
- Hayvan Yetiştiriciliği ve Hayvan Sağlığı
- Kalkınma Stratejilerinin Hayata Geçirilmesinde Karar Alma Mekanizmasını Geliştirmek Amacıyla Tarım-Sınai Sektöründe "e-Agriculture / e-Tarım" Bilgi Teknolojilerinin Kullanılması
- Türkiye Cumhuriyeti Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Moldova Cumhuriyeti Tarımsal Yatırımlar ve Ödemeler Kurumu Arasında Tarımda Sübvansiyon/Destekleme Sistemi, Devlet Düzenlemeleri/Yatırımları Prosedürleri ve Mekanizmaları Konularında İşbirliği ve Elektronik Kayıt Sistemlerinin Ele Alınması

konularında işbirliğinin faaliyete geçirilmesi hususunda mutabakata varmışlardır.

12.3. Taraflar, Türkiye'de uygulanan Kırsal Kalkınma Yatırımlarını Destekleme Programı ve Kırsal Kalkınma Proje uygulamalarında deneyim paylaşımı yapılması yoluna gidilmesinin faydalı olacağını ifade etmişlerdir.

13. KÜLTÜR VE TURİZM ALANINDA İŞBİRLİĞİ

13.1. Taraflar, Türkiye ve Moldova'da önümüzdeki yıllarda müttekabiliyet esasları çerçevesinde Kültür Günleri gerçekleştirilmesine yönelik olarak iki ülkenin ilgili makamları arasında bir protokol yapılması hususunda anlaşmışlardır.

13.2. Taraflar, düzenlenen uluslararası konferans, festival ve yarışmalara sanatçıların ve kültür alanında çalışanların katılımı konusunda işbirliğini sağlamak amacıyla kurum ve sanatçı isimlerinin belirtildiği bir değişim anlaşması/protokolü imzalanması hususunda mutabakata varmışlardır.

13.3. Taraflar, her iki ülkenin turizm alanındaki kurum ve kuruluşlarının düzenlenecek fuarlara ve ülke tanıtımına yönelik diğer etkinliklere katılımının teşvik edilmesinin turizm alanındaki işbirliğinin geliştirilmesine katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir.

13.4. Taraflar Türkiye-Moldova Turizm Ortak Komisyonu'nun 2014 yılı içerisinde oluşturulması hususunda mutabık kalmışlardır.

13.5. Taraflar, aralarındaki derin tarihsel bağların gelecek nesillere eksiksiz aktarılabilmesini teminen her iki ülkede ortak tarihi ve kültürel eserlere ilişkin envanter çıkarılması, kütüphaneler, arşivler ve enstitülerde bulunan bilgi ve belgelerin temin edilmesi konularında ortak çalışmalar yapma hususunda anlaşmışlardır.

14. ORMAN VE SU İŞLERİ ALANINDA İŞBİRLİĞİ

Taraflar, orman ve su işleri alanında işbirliğinin geliştirilmesini teminen aşağıdaki konularda ortak çalışmalar yürütmek üzere anlaşmışlardır

Ormancılık Alanında İşbirliği

- Toprak erozyonu kontrolü
- Heyelan kontrolü
- Toprak koruma
- Orman ekosistemlerinde fonksiyonel planlama
- Orman alanlarının rehabilitasyonu
- Ağaçlandırma ve fidanlık teknikleri
- Orman ekosistemlerinde biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilir yönetimi ve özellikle gen kaynaklarının korunması, orman hastalık ve zararlılarıyla mücadele
- Orman yangın yönetimi
- Odun dışı orman ürünlerinin envanteri, üretim ve pazarlama olanaklarının geliştirilmesi
- Ormancılıkta coğrafi bilgi sistemleri ve uzaktan algılama teknolojilerinin kullanımı
- Orman köylerinde alternatif geçim kaynaklarının geliştirilmesi

Su Alanında İşbirliği

- Nehir havzası koruma ve yönetim planlarının hazırlanması
- Taşkın ve kuraklık yönetim planlarının hazırlanması
- Su kalitesinin izlenmesi ve yönetimi

15. EĞİTİM ALANINDA İŞBİRLİĞİ

15.1. Türk tarafı, Gökoğuz Özerk Bölgesi'nde yer alan Kongaz Süleyman Demirel Moldova-Türk Anadolu Lisesi okul tüzüğü'nün imzalanması hususunda Moldova tarafının desteğini talep etmiştir.

TÜRK TARAFI TASLAĞI

15.2. Taraflar, gençlerin mobilitesinin artırılması amacıyla, Türkiye ve Moldova eğitim kurumları arasında öğrenci ve okul heyetleri değişim programları düzenlenmesi imkânını görmüşlerdir.

15.3. Taraflar, Gökoğuz Yeri Özerk Bölgesi Bilim Merkezinin katılımıyla, iki ülke ilgili kurumları arasında hazırlanacak program dâhilinde ekonomik ve sosyal kalkınma ile e-devlet alanlarında teknik yardım ve eğitim faaliyetlerinin sürdürülmesini kararlaştırmışlardır.

16. SAĞLIK ALANINDA İŞBİRLİĞİ

Taraflar, sağlık alanında işbirliğinin geliştirilmesini teminen aşağıdaki konularda ortak çalışmalar yürütmek üzere anlaşmışlardır:

- Elektronik sağlık kayıt sistemi, merkezi hekim randevu sistemi ve diğer çağrı merkezlerinin kurulması, sağlık sektörüne özel uygulama yazılımlarının geliştirilmesi ve e-radyoloji alanlarında karşılıklı işbirliği, tecrübe aktarımı ve paylaşımının yapılması,
- Acil ve afetlerde sağlık hizmetleri ile ilgili deneyimleri ve ilkyardım eğitimleri konularında işbirliği ve bilgi alışverişi yapılması,
- Enfeksiyona bağlı hastalıklar konusunda bilgi paylaşımı ve işbirliğine yönelik çalışmaların yapılması

17. SON HÜKÜMLER

17.1. Taraflar, Türkiye-Moldova Hükümetlerarası Karına Ekonomik Komisyonu'nun Sekizinci Dönem Toplantısı'nın 2014 yılı içerisinde diplomatik kanallardan belirlenecek bir tarihte Ankara'da yapılmasını kararlaştırmışlardır.

17.2. İşbu Protokol, 7 Kasım 2013 tarihinde Kişinev'de, Türkçe, Moldovaca ve Rusça dillerinde ikiye nüsha olarak düzenlenmiş ve imzalanmıştır.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA**

**MOLDOVA CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA**

**Hayati YAZICI
Gümrük ve Ticaret Bakanı**

**Valeriu LAZAR
Başbakan Yardımcısı ve
Ekonomi Bakanı**